

ΠΑΣΟΚ – ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ, ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ, ΑΣΥΛΟ, ΞΕΝΟΦΟΒΙΑ, ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Άννα ΚΑΡΑΜΑΝΟΥ

Βουλευτής Του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

**Πρόεδρος της Επιτροπής Δικαιωμάτων των
Γυναικών και Ίσων Ευκαιριών**

**ΠΑΣΟΚ – ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ**

14 Μαΐου 2004

**ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ, ΑΣΥΛΟ, ΞΕΝΟΦΟΒΙΑ,
ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ**

ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, από τα πρώτα της βήματα, έθεσε ως προτεραιότητα την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη καταπολέμηση των διακρίσεων πάσης μορφής (Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου-1950). Η ίδια η ιδέα της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης έχει ως βάση τη φυλετική, εθνική, θρησκευτική και πολιτισμική διαφορετικότητα, καθώς και την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων. Η χρεοκοπία των ιδεολογικών ερεισμάτων του ρατσισμού και η φρίκη των

πολέμων οδήγησε τους λαούς της Ευρώπης στη συνειδητοποίηση ότι η ειρήνη και η πρόοδος επιτυγχάνονται μόνο μέσα από τη συμφιλίωση των λαών, το διάλογο και το σεβασμό στη διαφορετικότητα.

Κατά τα τελευταία χρόνια η συζήτηση για την αντιμετώπιση των διακρίσεων άρχισε να εντείνεται μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και την ταυτόχρονη αύξηση των μεταναστευτικών ρευμάτων. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρωτοστάτησε στην προσπάθεια. Το θέμα τέθηκε αρχικά το 1985 με αφορμή την αύξηση των κρουσμάτων ρατσιστικής βίας, των φυλετικών διακρίσεων και ενίσχυσης των κομμάτων της άκρο-δεξιάς, που στήριζαν ρατσιστικές θέσεις. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τόνισε τότε την αναγκαιότητα της λήψης μέτρων για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου στο αρχικό του στάδιο.

1997 – ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ

Η κορύφωση της προσπάθειας ήρθε το 1997, έτος που είχε οριστεί ως Ευρωπαϊκό Έτος κατά του Ρατσισμού, κατά τη διάρκεια του οποίου έγιναν δύο σημαντικά βήματα. Το πρώτο βήμα ήταν η ίδρυση ενός μόνιμου Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για το Ρατσισμό και την Ξενοφοβία (EUMC, European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia). Στόχος του Παρατηρητηρίου είναι να συγκεντρώνει και να επεξεργάζεται αξιόπιστα στοιχεία σχετικά με τα φαινόμενα του ρατσισμού και της ξενοφοβίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ώστε να συμβάλει στη διαμόρφωση των ευρωπαϊκών πολιτικών για την αντιμετώπισή τους.

Είναι χαρακτηριστική η συνεισφορά του Παρατηρητηρίου στην αντιμετώπιση των ρατσιστικών προκαταλήψεων που διαμορφώνονται μέσα από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Λίγο καιρό μετά την έναρξη της λειτουργίας του σήμανε το καμπανάκι κινδύνου

για την έκταση που είχαν λάβει τα φαινόμενα ρατσισμού και ξενοφοβίας στα ελληνικά ΜΜΕ. Από την έρευνα του Παρατηρητηρίου προκύπτει ότι πολλά μέσα ενημέρωσης υιοθετούν ακόμη και σήμερα αποκάλυπτα ρατσιστικό λόγο, ενσωματώνοντας ξενοφοβικές λογικές στη πολιτική τους. Είναι εξαιρετικά θετικό πως, τα τελευταία χρόνια, έχει ενισχυθεί η αντίδραση σε αυτές τις λογικές και έχει φέρει στο φως την άλλη πλευρά της πραγματικότητας, δηλαδή τις άθλιες συνθήκες διαβίωσης και εργασίας των μεταναστών, την απαράδεκτη εκμετάλλευση και καταπίεση που υφίστανται και ταυτόχρονα τη συμβολή τους στην οικονομική και κοινωνική πρόοδο της χώρας μας.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

Μετά την ίδρυση του Παρατηρητηρίου, το δεύτερο και ίσως πιο σημαντικό βήμα σε ευρωπαϊκό επίπεδο ήταν η υπογραφή της Συνθήκης του Άμστερνταμ το 1999. Το νέο άρθρο 13 παρέχει στα ευρωπαϊκά όργανα τη δυνατότητα να υιοθετήσουν δεσμευτική νομοθεσία κατά των διακρίσεων, όποια μορφή και αν παίρνουν αυτές, είτε βασίζονται στο φύλο, είτε στη φυλετική ή εθνική καταγωγή, τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις, την αναπηρία, την ηλικία ή τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Με βάση το άρθρο αυτό διαμορφώθηκε ένα φιλόδοξο και πρωτοποριακό «πακέτο» κατά των διακρίσεων (2001-2006), που περιλαμβάνει δύο οδηγίες και ένα πρόγραμμα δράσης, έπειτα από πρωτοβουλία της Επιτρόπου Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων κυρίας Άννας Διαμαντοπούλου.

Το Πρόγραμμα Δράσης στοχεύει στην υποστήριξη και συμπλήρωση της δράσης των κρατών μελών για την καταπολέμηση όλων των μορφών διακρίσεων. Για την υλοποίηση των στόχων του βασίζεται στη σημαντική εμπειρία που έχει αποκτηθεί στον τομέα της ισότητας

των φύλων , όπου βασικό ρόλο έχει παίξει κατά τα τελευταία χρόνια και η Επιτροπή Δικαιωμάτων των Γυναικών και Ίσων Ευκαιριών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η Οδηγία 2000/43/ΕΚ για τη φυλετική ισότητα, παρέχει προστασία από τις διακρίσεις στην απασχόληση και την κατάρτιση, την εκπαίδευση, την κοινωνική ασφάλιση, την υγειονομική περίθαλψη, την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες. Η Οδηγία 2000/78/ΕΚ για την ισότητα στην απασχόληση εφαρμόζει την αρχή της ίσης μεταχείρισης στην απασχόληση και την κατάρτιση.

Το καινοτόμο στοιχείο και στις δύο Οδηγίες είναι πως, για πρώτη φορά, το βάρος της απόδειξης μιας καταγγελίας δεν βαρύνει μόνο τον καταγγέλλοντα, αλλά και τον καταγγελλόμενο. Με άλλα λόγια, εκτός από τον καταγγέλλοντα που θα πρέπει να αποδείξει πως έπεσε θύμα διάκρισης, υπάρχει και η υποχρέωση του καταγγελλομένου να αποδείξει πως δεν ενήργησε κατά τρόπο που να συνιστά διάκριση. Επιπλέον, οι οδηγίες δεν περιορίζονται στη θέσπιση αυστηρών ποινών για τους παραβάτες, αλλά προχωρούν και στη λήψη μέτρων θετικής δράσης. Αναγνωρίζουν ρητώς πως δεν αρκεί απαραίτητα η δια νόμου απαγόρευση των διακρίσεων, αλλά πως θα πρέπει να ληφθούν μέτρα που θα αντισταθμίζουν τα μειονεκτήματα που προκύπτουν από τη διαφορετική εθνική καταγωγή, για παράδειγμα.

1999 – ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΑΜΠΕΡΕ

Μια ακόμη μεγαλύτερη πρόκληση για την Ευρώπη προέκυψε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Τάμπερε της Φινλανδίας το 1999, όπου αποφασίστηκε η δημιουργία ενός «Κοινού Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης» και προαναγγέλθηκε η εντατικοποίηση των προσπάθειών για την

καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. Βασικός στόχος της προσπάθειας είναι να εγγυηθεί τις θεμελιώδεις ελευθερίες και δικαιώματα των πολιτών, μέσω της προσέγγισης των ποινικών νομοθεσιών, της αμοιβαίας αναγνώρισης των αποφάσεων, της δικαστικής και αστυνομικής συνεργασίας, της καταπολέμησης του διεθνώς οργανωμένου εγκλήματος και, κυρίως, της ανάπτυξης μιας κοινής πολιτικής για το άσυλο και τη μετανάστευση έως τη 1^η Μαΐου 2004. Οι δυσκολίες που έχουν παρουσιαστεί στην υλοποίηση του σχεδίου δεν αναιρούν την πολιτική βούληση της ΕΕ για την αντιμετώπιση των φαινομένων ρατσισμού, ξενοφοβίας και αντισημιτισμού.

Σημαντική κατάκτηση υπήρξε και η υιοθέτηση, στις 7 Δεκεμβρίου 2000, από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου, μεταξύ άλλων, διασφαλίζεται το δικαίωμα ασύλου και η προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης, απέλασης και έκδοσης. Έτσι, απαγορεύονται οι ομαδικές απελάσεις, όπως και η απομάκρυνση και έκδοση προς κράτος όπου κάποιος διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποστεί βασανιστήρια και άλλες εξευτελιστικές και απάνθρωπες ποινές και μεταχείριση. Ο Χάρτης κάνει ιδιαίτερη μνεία στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας, ενώ δηλώνει πως η Ένωση σέβεται την πολιτισμική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η ύπαρξη μιας περιοχής ελεύθερης μετακίνησης των πολιτών και μιας κοινής ευρωπαϊκής αγοράς καθιστά επιβεβλημένη την ανάπτυξη από την Ευρωπαϊκή Ένωση μιας κοινής πολιτικής για τη μετανάστευση. Η

πραγματικότητα αυτή αναγνωρίστηκε από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, όπως και από το Σχέδιο Συνταγματικής Συνθήκης που εκχωρεί νέες αρμοδιότητες στην Ένωση στον τομέα της κοινωνικής ένταξης-ενσωμάτωσης μεταναστών.

Οι βασικοί άξονες των συμπερασμάτων του Τάμπερε είναι: η εγκαθίδρυση κοινών κανόνων για την υποδοχή και τη διαμονή, η εναρμόνιση των κανόνων για την παραχώρηση ασύλου και για ένα status των προσφύγων, ο ορισμός μιας σειράς ενιαίων δικαιωμάτων για τους μακροχρόνια διαμένοντες, τα οποία θα προσεγγίζουν όσο το δυνατόν περισσότερο τα δικαιώματα που απολαμβάνουν οι πολίτες της Ένωσης, η συνεργασία με τις χώρες προέλευσης, η καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης και η συμπερίληψη του θέματος στην ατζέντα των εξωτερικών υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το πρόγραμμα αυτό, παραμένει σε ισχύ και έχει διαμορφωθεί με έναν συνεκτικό και θετικό τρόπο από τις διάφορες προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ωστόσο, τα κράτη μέλη αντιστέκονται στη μεταβίβαση μέρους των πολιτικών αυτών στους ευρωπαϊκούς θεσμούς. Το Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, που είναι υπεύθυνο για αυτά τα ζητήματα, συνεχίζει να αντιμετωπίζει αυτή την εκχώρηση αρμοδιοτήτων σαν κίνδυνο και όχι σαν ευκαιρία για καλύτερη διαχείριση της κατάστασης. Το τέλος της διαδικασίας της ομοφωνίας στον τομέα αυτό, που προβλέπεται από το Σχέδιο Ευρωπαϊκού Συντάγματος, μπορεί να βοηθήσει να προχωρήσουμε μπροστά, τίποτα όμως δεν μπορεί να αντικαταστήσει το σθένος και τη πολιτική βούληση που είναι απολύτως απαραίτητα.

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Μια αποτελεσματική μεταναστευτική πολιτική οφείλει να λάβει υπόψη το ευρωπαϊκό

οικονομικό και δημογραφικό πλαίσιο. Είναι ήδη συχνή η αναφορά στο ευρωπαϊκό δημογραφικό έλλειμμα ως νομιμοποιητικό παράγοντα της μετανάστευσης, αν και οι αιτίες και οι πιθανές λύσεις σε αυτό το πολύπλοκο φαινόμενο είναι υπό εξέταση. Είναι επίσης σαφές ότι η αγορά εργασίας απορροφά μετανάστες τόσο υψηλής, όσο και χαμηλής εξειδίκευσης. Είναι, όμως, επίσης αληθές πως το φαινόμενο αυτό συνυπάρχει με υψηλά επίπεδα ανεργίας στην Ένωση, ιδιαίτερα σε ανειδίκευτους εργάτες, καθώς και με πολύ υψηλή ανεργία και μεταξύ των ήδη εγκατεστημένων μεταναστών. Πρόκειται πραγματικά για ένα παράδοξο που χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή και προπαντός καλή διαχείριση. Απαραίτητη είναι η ενσωμάτωση της διαχείρισης της μετανάστευσης στον ευρωπαϊκό κοινωνικό διάλογο, γιατί το πρώτο που πρέπει να αποφευχθεί είναι η κατάτμηση της αγοράς εργασίας. Είναι απαραίτητο οι κανόνες να εφαρμόζονται κατά τον ίδιο τρόπο για όλους, αποτρέποντας κάθε διάκριση που βασίζεται στην εθνική καταγωγή. Η κοινή νομοθεσία κατά των διακρίσεων βάσει της εθνικής καταγωγής ήδη υπάρχει. Ο ρόλος των εργατικών συνδικάτων στο θέμα αυτό είναι σημαντικός.

Στόχος μας είναι να εξασφαλίσουμε ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης για όσους ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω και της ενσωμάτωσης της μετανάστευσης στην ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση και την ανάπτυξη. Χρειάζεται επίσης να ενισχύσουμε τις ικανότητες των μεταναστών μέσω της βελτίωσης της κατάρτισης και των δεξιοτήτων που έχουν αποκτήσει στις χώρες προέλευσής τους. Όπως προβλέπεται στα συμπεράσματα του Συμβουλίου του Τάμπερε, οι μακροχρόνια διαμένοντες μετανάστες θα πρέπει να ενσωματωθούν στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας και να είναι δυνατή η ελεύθερη μετακίνησή τους. Σήμερα η εσωτερική αγορά

και η ελεύθερη διακίνηση σε χωρίς σύνορα έδαφος στην πραγματικότητα δεν ισχύουν για τους εργαζομένους μετανάστες, με όλα τα προβλήματα που αυτό συνεπάγεται.

ΠΟΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΘΕΛΟΥΜΕ

Ασφαλώς θέλουμε μια ευρωπαϊκή κοινωνία ενωμένη στη διαφορετικότητά της. Αποτελεί κοινό τόπο πλέον πως η μετανάστευση είναι πηγή πλούτου για τις κοινωνίες από δημογραφική, οικονομική και πολιτιστική άποψη. Η διαπίστωση αυτή πρέπει να συνοδεύεται από την αναγνώριση ότι αυτό το θετικό στοιχείο, που είναι αδιαμφισβήτητο για το σύνολο της κοινωνίας, έχει επίσης κόστος και αρνητικές πτυχές. Κατεστραμμένοι δημόσιοι χώροι, οικήματα σε κακή κατάσταση, σχολεία που απαιτούν πολύ περισσότερη δουλειά από τους δασκάλους είναι ορισμένα από τα συμπτώματα μιας κατάστασης που γεννά σε πολλούς φόβο και ανασφάλεια.

Γι αυτό χρειάζεται να παρέμβουμε, ώστε να επανισορροπήσουμε τα οφέλη και τις εντάσεις που συνεπάγονται η μετανάστευση και η διαφορετικότητα. Για τους σοσιαλδημοκράτες, η ενσωμάτωση και η κοινωνική συνοχή είναι τα βασικά στοιχεία της πολιτικής δράσης. Αυτό σημαίνει κοινωνική πολιτική και κοινοτικά εργαλεία για να καταπολεμήσουμε τη φτώχεια και τον αποκλεισμό των πιο μειονεκτικών κοινοτήτων, να επενδύσουμε σε αξιοπρεπείς γειτονίες και ανθρώπινες πόλεις για όλους, χωρίς καμιά διάκριση.

ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ – ΕΝΤΑΞΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιούργησε ήδη ένα κοινό πλαίσιο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, ένα βασικό συμβόλαιο για όλους, ανεξάρτητα από εθνικότητα και καταγωγή. Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων προσφέρει το πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορούμε αποτελεσματικά και αποφασιστικά να

επιλύουμε τις πολιτισμικές ή θρησκευτικές διαφορές, σεβόμενοι την ελευθερία και την ισότητα ανδρών και γυναικών.

Με βάση τα συμπεράσματα του Τάμπερε, πρέπει να αναπτύξουμε το νομικό πλαίσιο που θα εγγυάται στους πολίτες τρίτων χωρών δικαιώματα ανάλογα με αυτά των πολιτών των κρατών μελών. Η Οδηγία για τους μακροχρόνια διαμένοντες και η Οδηγία για την οικογενειακή επανένωση –καθώς η οικογενειακή ζωή είναι βασικός θεσμός για όλους – συμβάλλουν αποφασιστικά στην κοινωνική ένταξη.

Τα οικονομικά οφέλη που γεννώνται από τη μετανάστευση θα πρέπει σε γενικές γραμμές να επανεπενδυθούν για την κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών σε συγκεκριμένους τομείς. Χρειαζόμαστε ενεργές κοινωνικές πολιτικές που προωθούν την ένταξη και αποφεύγουν τον κοινωνικό αποκλεισμό. Το νέο Σύνταγμα αναγνωρίζει τις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αυτό τον τομέα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αναγνωρίσει τους βασικούς τομείς στους οποίους θα πρέπει να εργαστούμε: ένταξη στην αγορά εργασίας και ξεκάθαρους κανόνες για την είσοδο και την εγκατάσταση μεταναστών. Σε αυτούς μπορούμε να προσθέσουμε την πρόσβαση στην εκπαίδευση και την εκμάθηση της γλώσσας ή γλωσσών της χώρας υποδοχής, την πρόσβαση στις κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες υγείας, τη στέγαση σε αξιοπρεπή περιβάλλοντα και την κοινωνική συμμετοχή στο πλαίσιο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, εκτός από την άσκηση των εξουσιών της σε αυτό το ζήτημα, χρειάζεται να βοηθήσει στην ανταλλαγή της γνώσης και των εμπειριών στις πολιτικές ένταξης. Η Ευρώπη έχει, με την πάροδο των ετών, συσσωρεύσει ένα σημαντικό κεφάλαιο καλών πρακτικών που αναπτύχθηκαν από τις τοπικές και περιφερειακές αρχές και τις μη κυβερνητικές

οργανώσεις και πρέπει να μετατρέψει αυτή την πληροφόρηση σε πρακτικές οδηγίες για τους θεσμούς και τους κοινωνικούς φορείς.

Η προώθηση της συμμετοχής, του διαλόγου και της συναίνεσης για την επίλυση των συγκρούσεων βρίσκεται στη βάση του οράματός μας για το μέλλον της κοινωνίας. Υπό αυτή την έννοια, χρειάζεται **να βελτιωθεί η πολιτική συμμετοχή των μακροχρόνια διαμενόντων, αρχίζοντας από το δικαίωμα ψήφου στις τοπικές και ευρωπαϊκές εκλογές.**

Μέχρι σήμερα, αυτό δεν εμπίπτει στις κοινοτικές αρμοδιότητες, θα πρέπει όμως να αποτελέσει δέσμευση των σοσιαλιστών η προώθηση μιας τέτοιας εξέλιξης και να εξηγηθεί σαφώς το γιατί. Ο αποκλεισμός γεννά εχθρότητα και από τις δύο πλευρές και χωρίζει την κοινωνία που εμείς την θέλουμε ενωμένη. Πρέπει ακόμη να μελετήσουμε τις δυνατότητες της ιδέας της ευρωπαϊκής υπηκοότητας, όπως προτάθηκε από την Επιτροπή ήδη από το έτος 2000.

Ο αγώνας κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας είναι πολύ σημαντικός για την ΕΕ, γιατί δεν μπορεί να υπάρξει κοινωνία με συνοχή και πλουραλισμό χωρίς την έντονη δέσμευση για εξάλειψη των ρατσιστικών απόψεων και των διακρίσεων πάσης μορφής.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ

Το Συμβούλιο του Τάμπερε εισήγαγε την ιδέα της συνεργασίας με τις χώρες προέλευσης των μεταναστών. Η Επιτροπή και το Συμβούλιο έχουν προωθήσει διάφορες προτάσεις με στόχο να ενσωματωθεί στην ευρωπαϊκή ατζέντα εξωτερικής πολιτικής το άσυλο και η μετανάστευση και να συνδεθούν οι πολιτικές μετανάστευσης και ανάπτυξης.

Οι στόχοι που τέθηκαν από το Συμβούλιο του Τάμπερε είχαν δύο κατευθύνσεις: Πρώτον, τη διαμόρφωση σχέσεων με τις χώρες προέλευσης, ώστε να υπάρξουν κοινοί έλεγχοι συνόρων, ειδικότερα με τις γειτονικές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη διαπραγμάτευση μαζί τους συμφωνιών επαναπροώθησης για πολίτες που εκδιώκονται από την Ένωση ή συλλαμβάνονται στα σύνορα. Δεύτερον, τη συμπερίληψη της έννοιας της «συν-ανάπτυξης» στην πολιτική ατζέντα της ΕΕ, δηλαδή τη προώθηση προτάσεων που θα συμβιβάζουν την «εσωτερική» αλληλεγγύη των κοινωνιών με την «εξωτερική» αλληλεγγύη.

Η σύνδεση της μετανάστευσης με την ανάπτυξη δεν είναι μόνο θέμα συνεργασίας στον τομέα της ανάπτυξης, αλλά αφορά και τη βοήθεια για την προώθηση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας και μια πιο ισορροπημένη εμπορική πολιτική. Οι ίδιοι οι μετανάστες είναι παράγοντας οικονομικής ανάπτυξης για τις χώρες καταγωγής τους. Τα εμβάσματα που στέλνουν στις οικογένειές τους υπερβαίνουν σε κάποιες χώρες την αναπτυξιακή βοήθεια που λαμβάνουν. Πέραν της συνεργασίας με τις αναπτυσσόμενες χώρες και της αναγνώρισης της συνεισφοράς των μεταναστών, πρέπει να αναρωτηθούμε πώς μπορούμε να προσαρμόσουμε τους κανονισμούς και τις πρακτικές των μεταναστευτικών πολιτικών μας στην πραγματικότητα του σημερινού κόσμου, ώστε να έχουν και αυτές θετική επίδραση στις χώρες προέλευσης.

Σε γενικές γραμμές, θεωρούμε την παγκοσμιοποίηση της πληροφορίας και τη μείωση των αποστάσεων ως πλεονέκτημα και αναπτυξιακό παράγοντα για την κοινωνία μας. Το να ζει κανείς χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από τον τόπο καταγωγής του δεν σημαίνει στις μέρες μας ότι έχει αποκοπεί από αυτόν. Είναι

σήμερα απόλυτα φυσιολογικό να έχει κάποιος την αίσθηση πως ανήκει σε περισσότερα από ένα μέρη, ενώ η εύκολη κινητικότητα είναι χαρακτηριστικό της εποχής μας. Χρειάζεται λοιπόν να δούμε αυτά τα στοιχεία του 21^{ου} αιώνα σαν μια ευκαιρία και όχι σαν πρόβλημα. Η κινητικότητα είναι μια έννοια που ταιριάζει στο σημερινό κόσμο και θα πρέπει να ενσωματώνεται τις μεταναστευτικές πολιτικές, όπως έχει προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Θα μπορούσαμε επίσης να ξεκινήσουμε να αναγνωρίζουμε την ειδική σχέση που έχουμε με τους ανθρώπους που έχουν ζήσει σε κάποια χώρα μέλος της Ένωσης και αποφασίζουν να επιστρέψουν στη χώρα προέλευσής τους. Αυτό θα μπορούσε να συνεπάγεται, για παράδειγμα, εγκαταστάσεις για την εξασφάλιση βραχυπρόθεσμης βίζας για την περιοχή Σένγκεν, τη χορήγηση άδειας σπουδών σε απογόνους μεταναστών ή την δυνατότητα να αποκτήσουν νέα άδεια παραμονής.

ΚΟΙΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΥΛΟΥ

Το δικαίωμα στο άσυλο αποτελεί βασικό ανθρώπινο δικαίωμα, το οποίο η ανθρωπιστική παράδοση της Ευρώπης οφείλει να προστατεύσει. Όλοι όσοι ξεφεύγουν από την καταδίωξη ή η ζωή τους βρίσκεται σε κίνδυνο θα πρέπει να είναι σε θέση να έχουν πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου, σύμφωνα με τη Συνθήκη της Γενεύης του 1951 και τους διεθνείς κανόνες ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τα βασικά στοιχεία που προσδιορίστηκαν στο Τάμπερε για τον καθορισμό μιας σειράς βασικών κανόνων και αρχών που θα εγκαθιδρύουν μια κοινή πολιτική ασύλου παραμένουν σε ισχύ σήμερα. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έλαβε σθεναρά θέση υπέρ του δικαιώματος ασύλου, δεσμευόμενο για την πλήρη και ευρεία ερμηνεία της Συνθήκης της Γενεύης σε ό,τι αφορά το ευρωπαϊκό σύστημα παροχής ασύλου. Η αρχή του non-refoulement, της μη επαναπροώθησης,

σύμφωνα με την οποία κανείς δεν πρέπει να επιστρέφει σε συνθήκες διωγμού, επικυρώθηκε επίσης και ξεχωριστά.

Τον Ιούνιο του 2004, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σκοπεύει να παρουσιάσει μια ανακοίνωση που θα παρέχει σφαιρική και αντικειμενική αξιολόγηση των επιτευγμάτων και των ενδεχόμενων αποτυχιών κατά την εφαρμογή του προγράμματος δράσης του Τάμπερε και την τήρηση των υποχρεώσεων που τίθενται από τη συνθήκη του Άμστερνταμ.

Εν συντομία, είναι σαφές ότι μετά τη μεγαλύτερη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η **δημιουργία του πρώτου σταδίου του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, καθώς και η ανάπτυξή του, βρίσκονται σήμερα περισσότερο από ποτέ στην κορυφή του πολιτικού προγράμματος δράσης των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων.**

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Χρονιά σταθμό στην πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης απετέλεσε το 2001, οπότε ανατέθηκε στη Συντακτική Συνέλευση να επεξεργασθεί ένα σχέδιο ευρωπαϊκού Συντάγματος. Το έργο ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 2003 και σήμερα συζητείται η τελική μορφή που θα πάρει το κείμενο. Το σίγουρο είναι πως το νέο Σύνταγμα θα ενσωματώνει το Χάρτη, γεγονός που θα ενισχύσει την προστασία των δικαιωμάτων όλων των πολιτών. Η υποχρέωση των κρατών μελών να εναρμονίσουν τις νομοθεσίες τους με το πνεύμα, αλλά και το γράμμα του Χάρτη αναμένεται πως θα αναδείξει κρατικές πολιτικές που θα προάγουν την ποικιλότητα και το σεβασμό στη διαφορετικότητα.

Η κεντρική θέση που κατέχουν τα ανθρώπινα δικαιώματα στο Σχέδιο Συντάγματος καταδεικνύεται από το γεγονός ότι

συμπεριλαμβάνονται στο άρθρο 2 όπου καταγράφονται οι αξίες βάσει των οποίων οργανώνεται και λειτουργεί η Ένωση. Υπάρχει επίσης ρητή αναφορά στο άρθρο 3 που θέτει τους στόχους δράσης της ΕΕ και έχει οριζόντιο χαρακτήρα. Στην ίδια διάταξη τίθεται ως βασικός στόχος η καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και η προαγωγή της ισότητας ανδρών και γυναικών.

Αξίζει να σημειωθεί η τελευταία πρωτοβουλία της Άννας Διαμαντοπούλου για μια νέα οδηγία με βάση το άρθρο 13 της Συνθήκης, που θα απαγορεύει κάθε διάκριση με βάση το φύλο στην πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες. Πρόκειται για ένα από τα πιο σημαντικά νομοθετήματα των τελευταίων ετών, στόχος του οποίου είναι κυρίως η καταπολέμηση των διακρίσεων στην ασφαλιστική και συνταξιοδοτική αγορά.

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συντάσσει κάθε χρόνο τη δική του έκθεση για την κατάσταση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η έκθεση έχει συμβουλευτικό και όχι δεσμευτικό χαρακτήρα. Αποτελεί, όμως, μια αξιόπιστη αποτύπωση του βαθμού σεβασμού και προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρώπη και προτείνει συγκεκριμένες ενέργειες για τη βελτίωση της κατάστασης σε όλο το φάσμα των θεμελιωδών δικαιωμάτων, μεταξύ των οποίων ξεχωρίζουν το δικαίωμα στο άσυλο και στην προστασία, η καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, η εξάλειψη των διακρίσεων σε βάρος των μειονοτήτων. Η βασική διαπίστωση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι πως υπάρχουν μεγάλα περιθώρια βελτίωσης των συνθηκών σε όλες τις χώρες μέλη, ακόμη και σε εκείνες που θεωρούνται υποδειγματικές στην προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ ΕΚΚΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Πριν από λίγους μήνες, η δημοσίευση της πρώτης συγκριτικής πανευρωπαϊκής έρευνας που παρουσίασε το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, για τις αντιλήψεις και τις αξίες των Ευρωπαίων πολιτών, ξάφνιασε πολλούς. Η έρευνα εμφανίζει τους Έλληνες ως ένα λαό ξενόφοβων, καχύποπτων και κυνικών πολιτών, οι οποίοι σε ποσοστά που ξεπερνούν το 80% είναι αρνητικοί απέναντι στους μετανάστες στη χώρα, ενώ σε ποσοστό 79,2% πιστεύουν πως θα πρέπει να απελαύνεται αμέσως ο αλλοδαπός που θα διαπράττει το παραμικρό αδίκημα. Το 82,2% προτιμά μια χώρα όπου σχεδόν όλοι μοιράζονται τα ίδια έθιμα και τις ίδιες παραδόσεις, ενώ το 57,9% θεωρεί πως με τους ξένους η πολιτιστική ζωή υποβαθμίζεται και το 61,7% πως οι ξένοι χειροτερεύουν τις συνθήκες ζωής στη χώρα. Την ίδια στιγμή, η θρησκεία ως σημαντική αξία στη ζωή συγκεντρώνει τον υψηλότερο μέσο όρο πανευρωπαϊκά (83%, με μόνους τους Πορτογάλους να ακολουθούν με 58%).

Οι αποκαλύψεις της έρευνας δεν είναι αναιτιολόγητες. Η χώρα μας ως βασικό εθνικό όραμα για τα τελευταία 180 χρόνια είχε την εθνική ολοκλήρωση, η οποία στηρίχθηκε (όπως και σε όλη τη Βαλκανική χερσόνησο) στον εθνικισμό και τη καταπίεση των μειονοτήτων. Οι απειλές βέβαια που αντιμετωπίσαμε στο παρελθόν ήταν υπαρκτές και οι κίνδυνοι μεγάλοι, ώστε να δικαιολογείται, ως ένα βαθμό, η καχυποψία και ο φόβος απέναντι στον «άλλο». Ωστόσο, οι Έλληνες της διασποράς δεν είχαν κανένα πρόβλημα να προσαρμοστούν σε διαφορετικές κουλτούρες, να συνεργαστούν με άλλες εθνικότητες, να υιοθετήσουν πρακτικές και έθιμα διαφορετικά από τα δικά τους και να γίνουν και οι ίδιοι πιο πλούσιοι σε εμπειρίες και πολιτισμό. Όπως ακριβώς οι Έλληνες της διασποράς, πρέπει και εμείς, όλοι και όλες, να

καταλάβουμε πως η διαφορετικότητα είναι πλούτος και όχι τροχοπέδη στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, χωρίς καμιά διάκριση λόγω φύλου, φυλής, εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, θρησκείας, ηλικίας, ή σεξουαλικού προσανατολισμού αποτελεί όρο εκ των ων ουκ άνευ για την ειρηνική συνύπαρξη των ανθρώπων, τη καταπολέμηση της βίας και την οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική πρόοδο.

www.karamanou.gr

rue Wiertz 60 (ASP 15 G 302) B-1047 Brussels Tel: 0032 2 284 5841 (7841) Fax: 0032 2 284 9841 e- mail: akaramanou @europarl.eu. int	Louise Weiss, T01216 F- 67000 Strasbourg Tel: 0033 3 8817 5841 (7841) Fax: 0033 3 8817 9841 e-mail: akaramanou @europarl.eu .int	Μιχαλακοπο ύλου 104 115 28 Αθήνα Τηλ: 00302 10 777 5223 (4654) Fax: 00302 10 775 7771 e- mail: info@karam anou.gr